

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „СТОКОЗНАНИЕ“

Приета от ФС (протокол № 9/23.04.2020 г.)

Приета от КС (протокол № 10/18.02.2020 г.)

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Денка Златева)

У Ч Е Б Н А   П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “ХИМИЯ”;

ЗА СПЕЦ: „Стокознание и митническа дейност “; ОКС „бакалавър“

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 2; СЕМЕСТЪР: 4;

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 270 ч.; в т.ч. аудиторна 75 ч.

КРЕДИТИ: 9

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО(часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ:		
т. ч.		
• ЛЕКЦИИ	45	3
• УПРАЖНЕНИЯ (лабораторни упражнения)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	195	-

Изготвили програмата:

1. ....
(гл. ас. д-р Ваня Живкова)

2. ....
(доц. д-р Събка Пашова)

Ръководител катедра: .....
„Стокознание“ (доц. д-р Събка Пашова)

I. АНОТАЦИЯ

Учебната дисциплина „Химия” се изучава в специалност „Стокознание и митническа дейност”, тъй като свойствата, полезността и качеството на стоките са в пряка зависимост от техния химичен състав. Химията е приложна наука и е фундамент за специалните стоковедни и митнически дисциплини.

В учебното съдържание се разглеждат основни теоретични и приложни въпроси от областта на неорганичната, аналитичната и органичната химия. В темите по неорганична химия студентите получават знания за основните понятия в химията, фундаменталните закони и теории, природата на химичните връзки, скоростта на химичните реакции, свойствата на химичните елементи и техните съединения. Темите по аналитична химия се изучават след тези по неорганична химия. Това улеснява студентите в усвояване на основните теоретични постановки на аналитичната химия. В програмата е поставен акцент върху класическите методи и принципи, които имат пряка връзка с изследването и контрола на качеството на стоките. В темите по органична химия студентите се запознават с основните класове органични съединения (въглеводороди, алкохоли, феноли, алдехиди, кетони, карбоксилни киселини, белтъчни вещества, въглехидрати, липиди), които влизат в състава на някои промишлени и на основните видове хранително-вкусови стоки.

В лабораторните упражнения по дисциплината се прилагат придобитите теоретични знания и се усвояват практически умения, които са необходими по-нататък при изследването и контрола качеството на стоките.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
1. Строеж на атома. Химична връзка				
1.1.	Основни теории за строежа на атома. Основни стехиометрични изчисления.	1		
1.2.	Природа на химичната връзка. Видове химични връзки. Комплексни съединения – строеж, класификация, номенклатура, химична връзка, значение.	1		
2. Скорост на химичните реакции. Химично равновесие. Дисперсни системи. Теория на електролитната дисоциация				
2.1.	Скорост на химичните реакции. Закон за действие на масите. Скоростна константа. Емпирично правило на Вант Хоф. Катализа. Видове катализатори.	1		
2.2.	Химично равновесие. Равновесна константа. Принцип на Льо Шателие-Браун.	1		
2.3.	Дисперсни системи – видове и класификация. Обикновени разтвори. Начини за изразяване на концентрацията на разтворите. Разтворимост на веществата. Колоидни разтвори.	1		2
2.4.	Разтвори на електролити. Електролити и неелектролити. Теория на електролитната дисоциация. Теория на силните електролити. Дисоциация на киселини и основи. Водороден показател (pH). Дисоциация на водата.	1		2
3. Периодичен закон				
3.1.	Периодичен закон и периодична система на химичните еле-	1		

	менти.			
3.2.	Свойства и приложение на елементите от А- и Б- групите.	1		
4. Основи на аналитичната химия				
4.1.	Основни понятия в аналитична химия. Аналитична функция.	1		
4.2.	Протолити и протолитни равновесия. Сила на протолитите.	1		
4.3.	Комплексообразователни равновесия. Стабилитетни константи.	1		
4.4.	Окислително-редукционни равновесия. Редокси-двойки. Стандартен и реален потенциал.	1		
4.5.	Утаечни равновесия. Произведение на разтворимост.	1		
4.6.	Качествен и количествен химичен анализ. Грешки в количествения анализ. Утаечен тегловен анализ. Изчисления в тегловния анализ.	1		2
5. Обмен количествен анализ				
5.1.	Основи на обемния анализ. Титриметрия. Еквивалентен пункт. Изчисления и начини за приготвяне на стандартни (титруващи) разтвори в обемния анализ. Начини за изразяване на концентрацията на разтворите. Методи на титруване.	1		2
5.2.	Неутрализационен обмен анализ (протолитметрия). Киселинно-основни индикатори. Ацидиметрия и алкалиметрия. Стандартизиране на разтвори на киселини и основи. Основни ацидиметрични и алкалиметрични определения.	1		2
5.3.	Комплексонометрия. Стандартен разтвор на EDTA. Металохромни индикатори. Основни комплексонометрични определения.	1		2
5.4.	Редоксиметрия. Индикация на еквивалентния пункт. Перманганатометрия. Йодометрия. Основни перманганатометрични и йодометрични определения.	1		2
5.5.	Седиметрия. Аргентометрия.	1		2
6. Основи на органичната химия				
6.1.	Предмет и задачи на органичната химия.	1		
6.2.	Класификация и номенклатура на органичните съединения.	1		
6.3.	Съвременни представи за строежа на органичните съединения.	1		
7. Въглеродороди				
7.1.	Наситени алициклени въглеродороди (алкани). Наситени циклени въглеродороди (циклоалкани). Хомоложен ред. Номенклатура. Природни източници за получаване. Физични свойства. Химични свойства. По-важни представители. Приложение. Въглеродородите като моторни горива.	1		
7.2.	Ненаситени въглеродороди. Алкени. Хомоложен ред. Физични свойства. Химични свойства. Влияние на двойната връзка върху химичните свойства. Източници за получаване. По-важни представители. Приложение.	1		
7.3.	Ненаситени въглеродороди – алкини: хомоложен ред; физични свойства; химични свойства; влияние на тройната връзка върху химичните свойства на алкините; източници за получаване; по-важни представители; приложение.	1		
7.4.	Ароматни въглеродороди (арени). Едноядрени и многоядрени ароматни въглеродороди. Номенклатура и изомерия. Свойства. Източници на получаване. По-важни представители. Приложение.	1		

8. Хидроксилни производни на въглеродородите				
8.1.	Алкохоли. Класификация. Характеристика на функционалната група. Многовалентни алкохоли. Номенклатура. Изомерия. Получаване. Свойства. Основни представители. Приложение.	1		1
8.2.	Едновалентни алкохоли – номенклатура; хомоложен ред; изомерия; методи за получаване; физични и химични свойства; основни представители; приложение.	1		
8.3.	Многовалентни алкохоли. Номенклатура. Изомерия. Получаване. Свойства. Основни представители. Приложение.	1		1
8.4.	Феноли. Свойства и приложение.	1		
9. Карбонилни съединения				
9.1.	Карбонилни съединения (алдехиди и кетони): строеж, класификация, изомерия, номенклатура.	1		
9.2.	Физични и химични свойства. Основни представители на алдехидите и кетоните. Приложение.	1		1
10. Карбоксилни киселини				
10.1.	Особености в строежа на карбоксилната функционална група. Класификация, номенклатура, свойства.	1		
10.2.	Наситени моно- и дикарбоксилни киселини: строеж, основни представители, приложение.	1		
10.3.	Ненаситени моно- и дикарбоксилни киселини: строеж, основни представители, приложение.	1		
10.4.	Ароматни карбоксилни киселини: строеж, основни представители, приложение.	1		
10.5.	Хидроксикарбоксилни киселини: строеж, основни представители, приложение.	1		1
11. Въглехидрати				
11.1.	Характеристика, значение и класификация на въглехидратите. Монозахариди. Класификация, строеж, изомерия. Физични и химични свойства. Свойства на карбонилните групи и на хидроксилните групи. Представители. Приложение.	1		2
11.2.	Дизахариди. Характеристика, класификация, строеж, видове. Физични и химични свойства: редуциращи и нередуциращи захари. Представители. Приложение.	1		2
11.3.	Полизахариди. Характеристика, строеж, видове. Свойства. Представители. Приложение.	1		2
12. Аминокиселини. Белтъци. Липиди				
12.1.	Аминокиселини. Класификация, строеж, изомерия, получаване. Физични и химични свойства. Представители. Приложение. Аминокиселини с биологично значение.	1		
12.2.	Пептиди. Белтъци. Обща характеристика. Състав. Получаване. Свойства: обратимо и необратимо утаяване; изоелектрична точка; основни цветни реакции за доказване на белтъчни вещества; хидролиза. Значение и приложение на белтъците.	1		2
12.3.	Липиди. Класификация. Мазнини. Строеж и състав. Разпространение в природата. Получаване и свойства. Представители и приложение. Восъци. Състав, строеж и свойства. Представители. Приложение. Сапуни. Синтетични миещи вещества.	1		2
13. Високомолекулни съединения				
13.1.	Класификация. Получаване. Свойства.	1		
13.2.	Представители. Приложение.	1		

	Общо:	45		30
--	--------------	-----------	--	-----------

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Контролна работа (тест)	1	65
1.2.	Задание за самостоятелна работа	1	40
1.3.	Протоколи	15	30
Общо за семестриален контрол:		17	135
2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит (тест)	1	60
Общо за сесиен контрол:		1	60
Общо за всички форми на контрол:		18	195

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Живкова, В. 2013. Химия. Издателство „Наука и икономика”, Икономически университет – Варна.
2. Живкова, В. 2014. Химия, ръководство за лабораторни упражнения. Издателство „Наука и икономика”, Икономически университет – Варна.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Ганкин, В.Ю., Ганкин, Ю.В. 2011. Общая химия. XXI век. 2-уровнево учебное пособие. Санкт Петербург, Химиздат.
2. Clayden, J., Geeves, N., Warren, S. 2012. Organic Chemistry. 2nd Edition, Oxford University Press.
3. Zhivkova, V. (2016). Fruit and vegetable wastes as a source for production of biofuels. Proceedings of 20th IGWT Symposium, Commodity Science in a Changing World. September 12-16th, 2016, University of Economics – Varna, Bulgaria, 390-398.
4. Живкова, В. (2017). Използване на отпадъци от плодове и зеленчуци като източник за получаване на биометан. Известия на Съюза на учените – Варна, т.2, 144-147.
5. Живкова, В. (2017). Възможности за оползотворяване на отпадъци от плодове и зеленчуци. Известия на Съюза на учените – Варна, т.2, 139-143.
6. Живкова, В. (2018). Плодови и зеленчукови отпадъци – съвременни тенденции за тяхното потенциално използване. Известия на Съюза на учените – Варна, том 7, №1, 154-162.
7. Живкова, В. (2018). Някои примери за оползотворяване на отпадъци от плодове и зеленчуци. Известия на Съюза на учените – Варна, том 7, №1, 163-173.
8. Живкова, В. (2018). Биометанизация на плодови и зеленчукови отпадъци. Сборник доклади от XIII Научна конференция с международно участие „Стоковедната наука – традиции и актуалност”, 70 години катедра и специалност „Стокознание”, 18 – 19 октомври 2018, Икономически университет – Варна, 363-372.